

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in valja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gl. 50 kr., za pol leta 1 gl. 30 kr., za četrta leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravnistvu v tiskarni sv. Cirila, koroske ulice št. 5. — Določniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na volikom trgu po 5 kr. Rokopisni se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 3 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Beseda za družbo sv. Mohorja.

Ko se je izvedelo, da število Mohorjanov za lansko leto ni zaostalo za prejšnjim, temveč se pomnožilo celo za 8554 udov, je ta vest razveselila gotovo vsakega rodoljuba. Tako velikega prirastka ni nihče pričakoval. Kdo bi pač ne bil sedaj ponosen na svoj narod, ki ima družbo, katera združuje v svojem krilu 65.952 Slovencev in Slovenk vseh stanov? Vidi se, da nas naš dobri Oče v nebesih ljubi, ker našo družbo tako obilno blagoslavlja. Vidi pa se iz tega tudi, da je duh, ki preveva krasne družbine knjige, pravi duh našega ljudstva samega, duh katoliško-slovenski, katerega vsestranska in krepka gojitev je edini porok boljše in srečnejše bodočnosti našega naroda.

Lani sem na tem mestu poročal o precejšnjem zaostanku za letom 1892, letos pa mi je poročati o velikem napredku. Poskočilo je število Mohorjanov v naši lepi škofiji za 3618 udov tako, da nas je Lavantincev sedaj že velikansko število 21.835. Napredovale so vse dekanije. Slov. Bistrica za 242 udov, Braslovče 117, Brežice 313, Celje 187, Dravsko polje 209, Gornji-grad 69, Jarenina 67, Konjice 152, Kozje 155, Sv. Lenart v Slov. gor. 20, Ljutomer 408, Maribor l. breg 128, Maribor d. breg 38, Marenberg 44, Nova cerkev 161, Ptuj 277, Rogatec 38, Šaleška dolina 123, Šmarje 166, Smartin 180, Velika Nedelja 94, Vuzenica 75, in Zavrč 155. Na 100 ljudij pride v dekaniji braslovški letos že blizu 7 udov; ta je torej tudi letos prva med vsemi, za njo pa pride ljutomerska s 6 udi. Župnije so skoro vse napredovale, nekatere bolj, nekatere manj; so pa tudi župnije, v katerih je letos čez 100 udov več nego lani, kakor n. pr. v Ljutomeru in pri Sv. Petru in Pavlu v Ptuju. Vsa čast marljivim poverjenikom!

Mesec dnij se — in zopet bodo romale polne nahiralne pole od vseh strani v Celovec. Gledé na nas Lavantince je želeli, da ne samo ne ostanemo pri sedanjem številu, temveč da se napredujemo. Najmanj štirje od 100 ljudij bi morali biti povsod Mohorjani, ali ni še jih toliko v dekaniji brežiški (37), jareninski (33), mariborski l. br. (26), mariborski d. br. (24), marenberski (2), rogaški (3), vuzeniški (39) in završki (36). Če gg. poverjeniki naj zato ne zamudijo prilike storiti svojo rodoljubno dolžnost tam, kjer se je le malo Mohorjanov. Dosti še je župnij z le 2 udoma za 100 ljudij, so pa tudi, kjer jih pride na 100 po 8, 9, celo 12, kakor n. pr. pri Sv. Andražu v braslovški dekaniji. Na delo tedaj, dokler še je čas!

Ravnoliko še v večjem številu pristopajte k družbi bratje v sekovski in somboteljski škofiji, posebno v poslednji, kjer žal pogrešamo razun dveh vse druge prekmursko-slovenske duhovnike, dočim so bili najbolj zvesti Mohorjani na Prekmurskem še pred 20 leti ravno du-

hovniki. Se Prekmurska ni propala, ali da tudi v bodočnosti ne bo, za to delujejo naj tisti, katerim še ni ugasnila v srcu iskra ljubezni do celokupne slovenske domovine!

Mili Bog pa tudi v tem letu čuvaj nad veličastno našo družbo in blagoslovi trud rodoljubnih njenih poverjenikov! Vsakemu Slovenceu in vsaki Slovenki pa, ki se ni pri družbi, kličem iz dna sreča:

Ako res ljubiš svoj rod, ne zabi Mohorjeve družbe;
Biti družbe te ud, boči Slovenceu ponos!

C.

I. slovensko katol. delavsko društvo na Štajarskem.

V Zalcu v lepi Savinjski dolini se snuje novo društvo z imenom: »Slovensko katoliško delavsko društvo v Zalcu«. Vrlo dobra misel je to; kajti tako društvo je potrebno; in dobro bi bilo, da se jih s časom še več osnuje tudi po drugih krajih.

Kdor je opazoval več let sem gibanje slov. ljudstva na spodnjem Štajarju, spoznal bo, da se je v zadnjih desetih letih mnogo storilo; posebno kar se tiče društvenega gibanja. Nastala je lepa vrsta novih čitalnic, brajnih društev, podružnic sv. Cirila in Metoda, pevskih društev i. t. d. Vsa ta društva so med seboj tekmovala, k še večjemu naporu in k še živahnejšemu delovanju se vspodbujala. Tem društvom gre hvala, da se je ljudstvo prebudilo; tem društvom gre tudi hvala, da je marsikatera nemška trdnjavica že padla ali da se že vsaj maje.

Dasi pa se je osnovalo toliko in tako različnih društev, pogrešali smo še vendar neko vrsto društev, in to so »delavska društva«, katera so ravno v sedanjih dobi tako potrebna in važna. Kako važna so društva »kršč. delavcev« za javno življenje, kaže nam prestolno mesto Dunaj. Tam sta že davno liberalizem in njegov brat kapitalizem nadvladala. Od tam sta se širila tudi po drugih deželah in z njimi tudi slabi nasledki. Liberalizem in kapitalizem sta namreč povzročila na eni strani, pri kapitalistih, veliko bogastvo, a na drugi strani, pri delavcih, neznosno revščino. Tako se je dosledno razvilo socijalno vprašanje, katero je danes najbolj pereče.

Nastala so med delavci socijalna društva, katera se pečajo z vprašanjem, kako bi se zamoglo delavskemu stanu pomagati. Nastala so socijal-demokratska društva, katerih smoter je, delavcem na podlagi »občne svobode in enakopravnosti« njih stanje zboljšati t. j. brez verskih načel. Tem nasproti so se ustanovila socijalna društva pa na krščanski podlagi, katerih namen pa je, delavcem pomagati na podlagi krščanskih resnic, na

podlagi od Boga danih zapovedij. In dobro so zadeli ustanovitelji teh društev. Dunaj šteje lepo število takih krš. delavskih društev; krščanski duh se lepo razvija in ako Bog dá, Dunaj postane spet krščansko mesto.

To pa je tudi nam jasen dokaz, da so taka krš. del. društva tudi nam potrebna. Socijaldemokrati delujejo z vso silo, da zasejejo svoja pogubonosna načela tudi med nami Slovenci, med našimi slovenskimi delavci. Kjer koli se nahaja večje število delavcev, tje pošiljajo svoje plačane preroke, jim oznanovat svoj evangelij, katerega širijo po zloglasnem »Delavcu«. Bil je tedaj skrajni čas, da se temu rovanju tudi Slovenci ustavijo. Skrajni čas je, da se krščanski delavci zbirajo v krščanskih delavskih društvi, da se v njih potegujemo složno za pravice, katere so delavskemu stanu po božjih in človeških postavah zajamčene.

Zato pozdravljamo z veseljem I. slovensko katoliško delavsko društvo na Štajarskem. Dal Bog svoj blagoslov, da bi plodunosno delovalo delavcem v prid in blagor! Na narodni katoliški podlagi hočemo dati »cesarju, kar je cesarjevega, Bogu, kar je božjega« in — na tej podlagi tudi zahtevati, da se postavno varujejo pravice delavskega stanu!

Cerkvene zadeve.

Prelat Fran Kosar.

(Dalje.)

Kosar pa prosi in terja podpore tudi od samotana za razne dobre namene. Redovnice naj bi vstrajno molile ter tako prišle na pomoč vojskujoči se cerkvi, da je ne premagajo sovražniki; njih molitve naj predirajo oblake, da žark božje milosti posijajo na bojno polje, ter naznanijo zmago luči. Zato je vsako nedeljo sestram oznanjal namene za njihove pobožnosti. »Sestre, molite — te dni bodo mil. knez in škof mlade duhovnike posvečevali; molite — jutri gredó škof birmat po škofiji; molite — jutri se začnejo v duhovščnici duhovne vaje.« Ob začetku velikonočne in adventne spovedi trebalo je moliti, da Vsegamogočni blagoslovi delo spovednikov, in da se prav mnogo grešnikov spravi z ljubim Bogom. In še sto drugih raznih namenov, javnih in skrivnih objemala je velika njegova duša, katere sestram v molitve izroča, in navadno še na prižnico ne stopi, da ne poprosi prej za eno »Češčeno Marijo«.

Naj še tu omenimo njegovo ljubezen do knez. škof. deškega semenišča. Ko je bilo l. 1878. dozidano novo poslopje, vzame sam pero v roke ter napiše kratko zgodovinsko črtico »Maksimilijanum-Viktorinum ali dijaško semenišče za Lavantinsko škofijo.«¹⁾ Med drugim pravi: »Najzdatnejši pomoček zoper vse ovire (ki namreč mladeničem zabranijo pot v duhovski stan) so deška semenišča, v katerih se dijaki od prve mladosti že varujejo okuženega sveta, se v zatajevanji in strogem redu vadijo in k pobožnosti napeljujejo, in tako od Boga prejeti poklic za duhovniški stan vedno bolj v sebi čistijo, krepijo in spolnjujejo Dobri duhovniki se ne rodijo, ampak se morajo izrediti, za to pa ne zadostuje kratki čas štirih semeniških let, ki dojde dostikrat že prepozno.«

Prilično bili smo navzoči, ko ga pride ravnatelj deškega semenišča vabit, naj prevzame besedo na praznik sv. Alojzija. Drage volje obljubi mu pridigo ter pristavi: »Rad pridem, res, prav rad pridem k vam. Kako bo pač srečna naša škofija, kadar bo večino bogoslov-

cev dobivala iz dijaškega semenišča!« In to ni bilo samo enkrat, nego prav mnogokrat, da je v semenišču oznanjeval besedo božjo ter mladeniče ravnemal za duhovski poklic. Na god sv. slov. blagovestnikov Cirila in Metoda djal jim je: »Veselite se tudi vi mladeniči, saj ste poklicani enkrat stopiti v njiju stopinje in tudi biti slovenskim verskim učiteljem.« — Po očetovsko jih svari, naj se po nemarnem ne izneverijo svojemu poklicu. Na god sv. Alojzija jim namreč očita: »Nekateri so že iz deškega semenišča iztopili, rekoč: ne morem hoditi v gledišče, ne smem k tem in onim zabavam. O neumnost! Boš-li tako primerjal, da na eno skledico tehtnice položiš svoj poklic, svojo neumrjočo dušo in večno izveličanje, na drugo skledico pa pleve posvetnih, minljivih zabav? Kakšen izgled vam daje sv. Alojzij? Primerjajoč svet in nebesa, duhovski in posvetni stan, zdihoval je: »Kaj to vrže za večnost? Kaj ni večno, ni nič!« —

Mili darovi za družbo vednega češčenja.

Hoče 18 fl., Koprivnica 6 fl. 60 kr., Vojnik 10 fl., Sv. Lovrenc na kor. žel. 13 fl. 81 kr., Pernice 7 fl. 15 kr., Stari trg 12 fl. 50 kr., Sv. Marjeta niže Ptuja 13 fl. 50 kr., Rogatec 8 fl., Hajdina 12 fl. 82 kr., Makole 44 fl., Sv. Venčesl 13 fl., Studenice 6 fl. 65 kr., Kamnica 1 fl., Vitanje 10 fl. 50 kr., Dobrna 4 fl., Sv. Lenart v Slov. gor. 5 fl. 46 kr., sv. Bolfank v Slov. gor. 16 fl. 50 kr., Slov. Gradec 3 fl. 50 kr., Sevnica 19 fl., Sv. Ana na Krembergu 14 fl. 10 kr., Sv. Janž na Dravskem polju 5 fl. 70 kr.

Gospodarske stvari.

Kompóst.

(Dalje.)

Od prej navedenih tvarin so nekatere, ki morejo kompost zdatno bolj redilen napraviti in se včasih lahko dobijo. Tako so n. pr. hrošči kaj dobri za kompost. Kadar jih je veliko, naj se marljivo pobirajo, da se uničijo ti škodljivci in porabijo za kompost, kajti 1 q hroščev ima gnojilno vrednost za okoli 1 gid. Gospodar, ki daje hrošče loviti in plačuje nekaj krajcarjev za nabiranje, napravi si dvojno korist, reši se nadloge in dobi dobro tvarino za gnoj. Hrošči imajo 6krat več dušca in 2krat več fosforove kisline nego živinski gnoj. Ker pa je dušec v hroščih bolj pomalo rastlinam pristopen, sme se višje ceniti kakor 30 kr. 1 kg. Na kompostu pa, ako mešamo hrošče dobro z živim apnom, tedaj se precej hitro razkrojijo, ter prihaja dušec iz njih v solitarno kislino, v kateri obliki dušec rastlinam najbolj prija.

Dalje so klice ječmenove kaj izvrstna tvarina za neposredno porabo, posebno pa za kompost. Imajo prav veliko dušca, torej s tem kompost obogatijo; potem imajo pa tudi še precej kalija in fosforove kisline. 1 kg dušca v teh je vreden do 45 kr. Mezdra od strojarjev je tudi tvarina za kompost, s katero zdatno pomnožimo dušec, ob enem pa tudi fosforovo kislino. 1 kg dušca v tej je vreden okoli 30 kr., 1 kg fosforove kisline pa 10 kr. Ima pa v sebi tudi obilo apna (okoli 22%), ki ugodno vpliva, ker povzročuje razpad organskih tvarin.

Za pomnoževanje dušca v kompostu so kaj umestni roženi opilki. Kopita in parklji težje razpadajo. 1 kg dušca v teh je vreden 40 kr., fosforova kislina pa 20 kr. 1 kg. Ako so pa ti opilki fino zmleti, tedaj jih rastline mnogo lažje izkoristijo in so tudi več vredni pa dražji. Za kompost se jemljejo bolj opilki in pa dražja moka.

¹⁾ „Slov. Gospodar“ 1878 št. 15.